

<< ზეკან

«წინა შემდეგი»

საკასაციო საჩივარი			
საქმის ნომერი	ას-536-2019	კატეგორია	ვალდებულებითი სამართლებრივი დავა
თარიღი	11/06/2021	სახეობა	სხვა სახის დავები
შედეგი	დატოვებულია უცვლელად	დავის საგანი	უსაფუძვლო გამდიდრებით მიღებული თანხის დაბრუნება

გადაწყვეტილება/განჩინება

Նախնական-536-2019

11 ივნისი, 2021 წელი,
ქ. თბილისი

სამოქალაქო საჩმეთა პალატა
შემადგენლობა:

ეკატერინე გასიჭაშვილი (თაგმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: ზურაბ ძლიერიშვილი,
ბესარიონ ალავიძე

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი განხილვის გარეშე

პირველი კასტორი – შ.ჭ-ი (მოსარჩელე, შეგებებული სარჩელით მოპასუხე)

მოწინააღმდეგე მხარე – რ.ს-ძე (მოპასუხე, შეგებებული სარჩელით მოსარჩელე)

მეორე კასატორი - რ.ს-მე (მოპასუხე, შეგებებული სარჩელით მოსარჩელე)

მოწინააღმდეგე მხარე – შ.ქ-ი (მოსარჩელე, შეგებებული სარჩელით მოპასუხე)

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება

პირველი კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩეოს დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

მეორე კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი - უსაფუძვლო გამდიდრებით მიღებული თანხის უკან დაბრუნება (ძირითადი სარჩელი), მიუღებელი შემოსავლის დაკისრება (შეგებებული სარჩელი)

საკითხი, რომელზედაც მიღებულია განჩინება - საკასაციო საჩივრების უარყოფა

ადწერილობითი ნაწილი

1. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით შ.ჭ-ის (შემდეგში: მოსარჩელი, შეგიზებულო სარჩელით მოპასუხი, აპელანტი, მოვალე ან პირველი კასატორი) სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა;

1.1. მოსარჩელის სასარგებლოდ როლანდ სარალიძეს (შემდეგში: მოპასუხე; შეიგებებული სარჩელით მოსარჩელე, კრედიტორი ან მეორე კასატორი) 2000 აშშ დოლარის გადახდა დაეკისრა;

1.2. ამავე გადაწყვეტილებით შეგებებული სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა;

1.3. შეიგებულის სარჩელის მოპასუხეს შეგებებული მოსარჩელის სასარგებლოდ 36 000 ლარის გადახდა დაეკისრა.

2. პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა თავდაპირველმა მოსარჩელემ (იხ. პირველი ქვეყნული), რომლის საპროცესო სტილით ნაწილობრივ თანახმობითაც ოპოზიციის საპროცესო

სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის პირველი და მეორე პუნქტები გაუქმდა; ამ ნაწილში თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილებით მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება;

2.1. თავდაპირველი სარჩელი დაკმაყოფილდა; ძირითადი მოსარჩელის სასარგებლოდ მოპასუხეს 37 000 აშშ დოლარის გადახდა დაეკისრა;

2.2. მოპასუხეს, მოსარჩელის სასარგებლოდ, ამ უკანასკნელის მიერ პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოებში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ასანაზღაურებლად, 7650 ლარი დაეკისრა;

2.3. მოპასუხეს, მოსარჩელის სასარგებლოდ, ამ უკანასკნელის მიერ პირველი ინსტანციის სასამართლოში ექსპერტის დასკვნისათვის გადახდილი თანხის ასანაზღაურებლად 201 ლარი დაეკისრა.

2.4. პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება დარჩენილ ნაწილში უცვლელი დარჩა.

3. მოცემულ საქმეზე შემდეგი უდავო ფაქტობრივი გარემოებებია დადგენილი:

3.1. მოსარჩელემ, 2012 წლის 21 დეკემბრის ვალის აღიარების ხელწერილით (სხვა მოვალეებთან ერთად), აღიარა მოპასუხის მიმართ 80 938 აშშ დოლარის დავალიანების არსებობა, რომელიც მას 2013 წლის 1 თებერვლამდე უნდა გადაეხადა, თუმცა ამ თანხის გადახდა ვერ შეძლო.

3.2. მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის, 2013 წლის 25 მარტს, გაფორმდა გამოსყიდვის უფლებით უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლის საგანსაც წარმოადგენდა თბილისში, ქუჩა № 6-ში მდებარე ბინა № 12. უძრავი ქონების გამოსყიდვის მაქსიმალურ ვადად განისაზღვრა 2014 წლის 31 მარტი, ხოლო უძრავი ქონების ნასყიდობის ღირებულება - 82 556,76 აშშ დოლარით, ამასთან, მხარეები შეთანხმდნენ, რომ გამოსყიდვის უფლების რეალიზაციის შემთხვევაში, გამოსასყიდი ფასი განისაზღვრებოდა 115 000 აშშ დოლარის მოცულობით. მხარეთა მიერ, 2014 წლის 21 ივნისს, ცვლილება იქნა შეტანილი ზემოხსენებულ ხელშეკრულებაში და ხელშეკრულების ვადა 2014 წლის 31 ოქტომბრამდე გაგრძელდა, ხოლო გამოსასყიდი თანხის ოდენობა 125000 აშშ დოლარით განისაზღვრა და ამავე ხელშეკრულების მე-5 პუნქტით გაიწერა, რომ გადახდის წესის დარღვევის შემთხვევაში, ხელშეკრულება ჩაითვლებოდა ვადამდე ადრე შეწყვეტილად, ხოლო გადახდილი თანხები დაბრუნებას არ დაექვემდებარებოდა. ხელშეკრულების გაფორმებისას მოვალემ (მოსარჩელემ) კრედიტორს (მოპასუხეს) 35 000 აშშ დოლარი გადაუხადა, ხოლო დარჩენილი 90000 აშშ დოლარი ეტაპობრივად უნდა გადაეხადა, 2014 წლის 31 ივლისამდე - 40 000 აშშ დოლარი, 2014 წლის 30 სექტემბრამდე - 40 000 აშშ დოლარი და 2014 წლის 31 ოქტომბრამდე - 10 000 აშშ დოლარი;

3.3. ხელშეკრულების ხელმოწერისას მოსარჩელემ მოპასუხეს გადასცა 35 000 აშშ დოლარი, ხოლო 2014 წლის 30 სექტემბერს - კიდევ 2000 აშშ დოლარი, თუმცა დადგენილ ვადაში მოვალის მიერ მაინც ვერ მოხერხდა უძრავი ქონების გამოსყიდვა, რის გამოც, მხარეთა შეთანხმებით, კრედიტორს (მოპასუხეს) უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლება გადაეცა 2012 წლის 21 დეკემბრის ვალის აღიარების ხელწერილში მითითებული ვალდებულების შეწყვეტის სანაცვლოდ.

4. მოვალემ სასამართლოში სარჩელი აღძრა 2013 წლის 25 მარტის ხელშეკრულების ბათილად ცნობის მოთხოვნით, რომელზედაც მოპასუხემ, თავის მხრივ, შეგებებული სარჩელი აღძრა მოვალის უძრავი ქონებიდან გამოსახლების მოთხოვნით.

5. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 17 მარტის გადაწყვეტილებით მოვალის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, ხოლო კრედიტორის შეგებებული სარჩელი დაკმაყოფილდა და გადაწყვეტილება კანონიერ ძალაშია შესული. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსარჩელის გამოსახლების მოთხოვნით დაწყებული სააღსრულებო პროცესის შეჩერების მიზნით, მოვალემ (თავდაპირველმა მოსარჩელემ) სადავო ქონება 2016 წლის 4 აგვისტოს გამოისყიდა.

6. მხარეთა შორის სადავოა 2014 წლის 21 ივნისის გამოსყიდვის უფლებით ნასყიდობის ხელშეკრულების მე-5 პუნქტის (იხ. წინამდებარე განხილვის 3.2 ქვეპუნქტი) კაბალურობა და კანონსაწინააღმდეგობა, რასთან დაკავშირებითაც პირველი ინსტანციის სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელის (მოვალის) მტკიცება და აღნიშნა, რომ ისეთი შინაარსის ეკონომიკური ურთიერთობებისათვის, როგორიც ნასყიდობის ხელშეკრულებაა (თუნდაც გამოსყიდვის უფლებით), გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ხელშეკრულების საგანსა და ფასს. პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებით, მოცემულ შემთხვევაში, საქმეში წარდგენილი მტკიცებულებებით დგინდება, რომ სადავო უძრავი ქონების რეალური საბაზრო ღირებულება და გამოსყიდვის ფასი ფაქტობრივად არ განსხვავდება ერთმანეთისგან, მეტიც - აღნიშნული საერთოდ არ წარმოადგენს სადავო გარემოებას, მოსარჩელი მხოლოდ კონკრეტული ხელშეკრულების მე-5 პუნქტის დანაწესის უკანონობას დავობს, რომლითაც დადგენილია, რომ, გადახდის წესის დარღვევის შემთხვევაში, ხელშეკრულება ჩაითვლებოდა ვადამდე ადრე შეწყვეტილად, ხოლო გადახდილი თანხები დაბრუნებას არ დაექვემდებარებოდა. შესაბამისად, რამდენადაც მოცემულ შემთხვევაში სახეზე არ არის სადავო გარემოება ხელშეკრულების საგანთან და ფასთან მიმართებით, სასამართლო მოკლებულია შესაძლებლობას კონკრეტული პუნქტი შეაფასოს კაბალური ან/და კანონსაწინააღმდეგო შინაარსის მატარებელ დებულებად და მიაჩნია, რომ

კონკრეტული პუნქტი მხარეთა მიერ ნების ავტონომიის პრინციპის განხორციელების გზით, მათ შორის კონკრეტული შეთანხმების მიღწევის შედეგად განისაზღვრა. პირველი ინსტანციის სასამართლომ გაიზიარა მოპასუხის მოსაზრება, რომ ხელშეკრულები პუნქტი ხელშეკრულებაში მხარეთა ორმხრივი ნებით ჩაიდო და მოპასუხის ერთგვარ გარანტიასა და დაზღვევას წარმოადგენს მოსარჩელის მხრიდან ხელშეკრულების კვლავ დარღვევის შედეგად წარმოშობილ ზიანთან მიმართებით.

7. განსახილველ საქმეზე მოსარჩელის სააპელაციო სააჩივრის ფარგლებში მსჯელობის დროს სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სასარჩელო მოთხოვნის დამფუძნებელი ნორმის მოძიება და შესაბამისი წინაპირობების განხორციელების დადგენა მნიშვნელოვანია სამართლებრივი შეფასებისათვის, აღნიშნული კი სასამართლოს პრეროგატივაა. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტავს: „სასამართლოს უპირველესი ამოცანაა, დაადგინოს, თუ რას ითხოვს მოსარჩელი მოპასუხისაგან და რის საფუძველზე, ანუ რომელ ფაქტობრივ გარემოებებზე ამყარებს თავის მოთხოვნას. სასამართლომ მხარის მიერ მითითებული მოთხოვნის ფარგლებში უნდა მოძებნოს ის სამართლებრივი ნორმა (ნორმები), რომელიც იმ შედეგს ითვალისწინებს, რისი მიღწევაც მხარეს სურს. ამასთან, მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად განხილული ნორმა (ან ნორმები) შეიცავს იმ აღწერილობას (ფაქტობრივ შემადგენლობას), რომლის შემოწმებაც სასამართლოს პრეროგატივაა და რომელიც უნდა განხორციელოდეს ლოგიკური მეთოდების გამოყენების გზით. ანუ სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ნორმაში მოყვანილი აბსტრაქტული აღწერილობა რამდენად შეესაბამება კონკრეტულ ცხოვრებისეულ სიტუაციას და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები. ის მხარე, რომელსაც აქვს მოთხოვნა მეორე მხარისადმი, სულ მცირე, უნდა უთითებდეს იმ ფაქტობრივ შემადგენლობაზე, რომელსაც სამართლის ნორმა გვთავაზობს. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლის რომელიმე ფაქტობრივი წინამდგომის(სამართლებრივი წინაპირობის) არარსებობა გამორიცხავს მხარისათვის სასურველი სამართლებრივი შედეგის დადგომას“ (იხ. სუსგ-ი: N ას-1529-1443-2012; N ას-973-1208-04; N ას-664-635-2016; N ას-737-689-2017. 11.04.2018). ვალდებულებითსამართლებრივი ურთიერთობა კერძო სამართლის სუბიექტებს - კრედიტორსა და მოვალეს შორის ურთიერთობაა, შესაბამისად, მოთხოვნაზე უფლებამოსილი და შესრულებაზე ვალდებული, სწორედ, ეს პირები არიან. იგივე დანაწესია ნასყიდობის ხელშეკრულების მარგუალირებელ ნორმებშიც (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის, შემდეგში: სსკ, 477-520-ე მუხლები), რომლითაც ამ ხელშეკრულების მხარეთა უფლება-მოვალეობანი სწორედ ამ მხარეებს - მყიდველსა და გამყიდველს გააჩნიათ. სსკ-ის 509-ე მუხლის მიხედვით, „თუ გამყიდველს ნასყიდობის ხელშეკრულებით აქვს გამოსყიდვის უფლება, ამ უფლების განხორციელება დამოკიდებულია გამყიდველის ნებაზე“. სამოქალაქო კოდექსი ნასყიდობის ხელშეკრულების მხარეებს უფლებას აძლევს ხელშეკრულებაში გაითვალისწინონ პირობა იმის შესახებ, რომ გარკვეული დროის განმავლობაში გამყიდველს შეუძლია უკან გამოისყიდოს გაყიდული ნივთი. გამოსყიდვა არის გამყიდველის უფლება და არა - მოვალეობა, რადგან ამ უფლების განხორციელება დამოკიდებულია გამყიდველის ნებაზე, ანუ გამყიდველის სურვილზე და დამოკიდებული გამოისყიდვის თუ არა ნივთს. დასახელებული ნორმიდან გამომდინარეობს გამყიდველის უფლებამოსილება, საკუთარი შეხედულებით განკარგოს გამოსყიდვის უფლების გამოყენების საკითხი. გამოსყიდვის უფლების რეალიზაცია ცალმხრივი ნების გამოვლენას წარმოადგენს და მისი ნამდვილობა უკავშირდება როგორც ნების სწორ ფორმირებას, ისე - გამოხატვის პროცესის სათანადოდ დასრულებას. ამასთანავე, გამოსყიდვის უფლების ბუნებიდან გამომდინარე, იგი წარმოადგენს მიღებასავალდებულო ნებას, ხოლო ასეთი ნების ნამდვილობის კიდევ ერთ უმთავრესი ელემენტია ნების ადრესატთან მისვლა. გამოსყიდვის უფლება, სსკ-ის 514-ე მუხლით შეიძლება მხოლოდ დროის გარკვეული პერიოდით იყოს შეზღუდული, ხოლო ამავე კოდექსის 51-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვლება იმ მომენტიდან, როცა იგი მეორე მხარეს მიუვა (იხ. სუსგ N 167-155-2015. 14.05.2015 წელი).

8. სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა, რომ 2014 წლის 21 ივნისს მხარეთა მიერ ცვლილება იქნა შეტანილი ე.წ. გამოსყიდვის ხელშეკრულებაში და ხელშეკრულების ვადა 2014 წლის 31 ოქტომბრამდე გაგრძელდა, ხოლო გამოსასყიდის სახით გადასახდელი თანხის ოდენობა 125 000 აშშ დოლარამდე გაიზარდა, ხოლო იმავე ხელშეკრულების მე-5 პუნქტით აღინიშნა, რომ გადახდის წესის დარღვევის შემთხვევაში, ხელშეკრულება ჩაითვლებოდა ვადამდე ადრე შეწყვეტილად, ხოლო გადახდილი თანხები დაბრუნებას არ დაექვემდებარებოდა (იხ. წინამდებარე განჩინების 3.2 ქვეპუნქტი);

9. სააპელაციო სასამართლომ სსკ-ის 509-ე მუხლის (ნორმის დეფინიცია იხ. წინამდებარე განჩინების მე-7 პუნქტში) ანალიზის შედეგად დაასკვნა, რომ ხელშეკრულების ის ნორმა, რომლითაც გადახდის წესის დარღვევით გადახდილი თანხა უკან დაბრუნებას არ ექვემდებარებოდა, ეწინააღმდეგება კანონს. როგორც ზემოთ აღინიშნა, გაყიდული ნივთის გამოსყიდვა გამყიდველის ნებაზე დამოკიდებული ქმედებაა და იგი გამყიდველის მიერ თავისუფალ საწყისზე გამოვლენილი ნების შედეგად უნდა განხორციელდეს. ამდენად, სანქციის დაწესება ქმედებაზე, რომელიც ნების ავტონომიურობის პრინციპს უნდა შეესაბამებოდეს და აღნიშნულით თავდაპირველი მესაკუთრის შეზოქვა, რომელმაც მესაკუთრის უფლებამოსილება განახორციელა - განკარგა ნივთი, არ შეესაბამება კანონმდებლის ნებას და იგი ბათილია (სსკ-ის 509-ე, 54-ე მუხლები). შესაბამისად, ამგვარი შეზღუდვა არ შეიძლება იურიდიულად მზოქავი

იყოს მხარისათვის. ამდენად, მესაკუთრის (თავდაპირველ მოსარჩელეს, მოვალეს) შეძლო გადაეხადა უძრავი ქონების ნასყიდობის საფასური და განეხორციელებინა ნივთის გამოსყიდვა, ან სადავო ნივთზე საკუთრების უფლება მოეპოვებინა მყიდველს. დადგენილია, რომ ხელშეკრულების გაფორმებისას მოვალემ (მოსარჩელემ) კრედიტორს (მოპასუხეს) 35 000 აშშ დოლარი გადაუხადა, ხოლო დარჩენილი 90000 აშშ დოლარი ეტაპობრივად უნდა გადაეხადა, 2014 წლის 31 ივლისამდე - 40 000 აშშ დოლარი, 2014 წლის 30 სექტემბრამდე - 40 000 აშშ დოლარი და 2014 წლის 31 ოქტომბრამდე - 10 000 აშშ დოლარი. დადგენილ ვადაში მოსარჩელემ ვერ შეძლო უძრავი ქონების გამოსყიდვა, რის გამოც, მხარეთა შეთანხმებით, მოპასუხეს უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლება გადაეცა 2012 წლის 21 დეკემბრის ვალის აღიარების ხელწერილში მითითებული ვალდებულების შეწყვეტის სანაცვლოდ. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო ხელშეკრულების ფარგლებში, მოპასუხემ (მყიდველმა, კრედიტორმა) მოიპოვა უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლება გამყიდველის (მოვალის, მოსარჩელის) მიერ გამოსყიდვის უფლების განუხორციელებლობის გამო;

10. სააპელაციო სასამართლომ ზემოხსენებული ფაქტობრივი გარემოებებისა და წარდგენილი მტკიცებულებების კვლევა სსკ-ის 976-ე მუხლის მოთხოვნათა გათვალისწინებით განახორციელა, დასახელებული მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ პუნქტის თანახმად, „პირს, რომელმაც სხვას ვალდებულების შესასრულებლად რაიმე გადასცა, შეუძლია მოსთხოვოს ვითომ-კრედიტორს (მიმღებს) მისი უკან დაბრუნება, თუ: ა. ვალდებულება გარიგების ბათილობის ან სხვა საფუძვლის გამო არ არსებობს, არ წარმოიშობა ან შეწყდა შემდგომში“. უსაფუძვლო გამდიდრებიდან გამომდინარე კონდიქციურ ვალდებულებათა რეგულირებას ეთმობა სსკ-ის 976-991-ე მუხლები. უსაფუძვლო გამდიდრება სახეზეა, თუ სახეზეა, მოპასუხის გამდიდრება, ამის შესატყვისად მოსარჩელის ქონებრივი დანაკლისი და მაკერიალურ სიკეთეთა/აქტივების ასეთი გადანაცვლების უსაფუძვლობა/გაუმართლებლობა. აღსანიშნავია, რომ უსაფუძვლო გამდიდრებიდან წარმოშობილი ვალდებულებების ძირითადი დანიშნულება სწორედ დაზარალებულის ხარჯზე, უსაფუძვლოდ გამდიდრებული ან ქონებადაზოგადი შემძენის მიერ დაზარალებულისათვის ქონებრივი დანაკარგის ანაზღაურების უზრუნველყოფაა. უსაფუძვლო გამდიდრებიდან გამომდინარე ვალდებულებებიც ერთიან დამოუკიდებელ არასახელშეკრულებო ინსტიტუტს წარმოადგენენ, რომელიც საკუთრების უფლებისა და სხვა ქონებრივი უფლებების დაცვას ემსახურება. ამ სახის ვალდებულების წარმოშობისათვის მნიშვნელოვანია თვით უსაფუძვლო გამდიდრების ფაქტი და არა - კონკრეტული საფუძველი, რასაც გამდიდრება მოჰყვა. ასეთ ფაქტად შეიძლება მივიჩნიოთ გამდიდრებული პირის, როგორც მართლზომიერი ისე არამართლზომიერი მოქმედება. ასევე, დაზარალებულის და მესამე პირთა იგივე სახის მოქმედებები. უსაფუძვლო გამდიდრების სამართლებრივი ინსტიტუტის მიზანი არის უსაფუძვლოდ და გაუმართლებლად შეძენილი ქონების ამოღება და ამგვარად ქონებრივი მიმოქცევის წონასწორობისა და სამართლიანობის აღდგენა. ამ მიზნით ქონებრივი შეღავათი იმ პირს უნდა დაუბრუნდეს, რომლის ხარჯზეც მოხდა სხვა პირის ქონების გაზრდა, ანუ მისი უსაფუძვლო გამდიდრება. ამ ინსტიტუტის უმთავრესი დანიშნულება არის არა ქონებრივი დანაკლისის შევსება, მაგ. ზიანის ანაზღაურება, არამედ ქონებრივი ნამატის ამოღება, პირის თავდაპირველ ქონებრივ-სამართლებრივ მდგომარეობაში აღდგენა ანუ გამდიდრების გათანაბრება.

11. სააპელაციო სასამართლომ უსაფუძვლო გამდიდრების ცნების ნორმის ანალიზის გზით უსაფუძვლო გამდიდრებისათვის დამახასიათებელი შემდეგ ნიშნებზე გაამახვილა ყურადღება: 1. უსაფუძვლო გამდიდრებას ადგილი უნდა ჰქონდეს აუცილებლად სხვა პირის ხარჯზე; 2. უსაფუძვლო გამდიდრების დროს სხვისი ქონების შეძენა (დაზოგვა) ხდება დაზარალებულის ხარჯზე; 3. გამდიდრების პროცესი უნდა მიმდინარეობდეს სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე. 4. ტერმინის „ქონება“ ჩვეუ უნდა ვიგულისხმოთ არა მარტო კანონით დაცული მაკერიალური სიკეთე, არამედ ყოველგვარი ქონებრივი უფლებები; 5. უსაფუძვლო გამდიდრების დროს, მნიშვნელობა აქვს ობიექტურად დამდგარ შედეგს და არა ამ შედეგის დადგომასთან დაკავშირებული პირების მოქმედებას (ნებას); 6. უსაფუძვლო გამდიდრების შედეგად ვალდებულების წარმოშობას კანონმდებელი უკავშირებს არა მარტო კანონებს, სამართლებრივ აქტებს, არამედ - სხვადასხვა სახის იურიდიულ ფაქტებსაც. განსახილველ შემთხვევაში, მხარეებს შორის ნასყიდობა გამოსყიდვის უფლებით ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა დასრულდა უძრავი ქონების მყიდველის (მოპასუხის, კრედიტორის) საკუთრებაში გადასვლით, შესაბამისად, გამოვლენილია გამყიდველის მიერ გადაცემული 35 000 აშშ დოლარის უკუქცევის სამართლებრივი წინაპირობები. სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, აღნიშნულის საწინააღმდეგო მსჯელობა გამოიწვევდა ერთი პირის უსაფუძვლო გამდიდრებას მეორის ხარჯზე, რაც კანონმდებლის ნებას ეწინააღმდეგება. სასამართლომ დამატებით განმარტა, რომ მოსარჩელის (მოვალის) მიერ მოპასუხისათვის (კრედიტორისათვის) ანაზღაურებული თანხა გაცილებით აჭარბებს მის მიერ ნაკისრ ვალდებულებებს. მოცემულ კონტექსტში, აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ 2016 წლის 4 აგვისტოს ნასყიდობის ხელშეკრულებით, მოპასუხემ (კრედიტორმა) ისევ გაყიდა, ხოლო მოსარჩელემ (მოვალემ) იყიდა ქ.თბილისში, N6-ში მდებარე N12 ბინა, 147 000 აშშ დოლარის საბანკო სანაღმოლო

12. სააპელაციო სასამართლომ ასევე იმსჯელა **მიუღებელ შემოსავალთან დაკავშირებით და ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ 2014 წლის 1 აგვისტოდან 2016 წლის 4 აგვისტომდე მოსარჩელე (მოვალე) უკანონოდ ფლობდა იმავე პერიოდისათვის მოპასუხის საკუთრებაში რიცხულ ქონებას. როგორც შეგებებული სარჩელის ავტორი (მოპასუხე, კრედიტორი) განმარტავს, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების - ზინის გამოთავისუფლებულ მდგომარეობაში დროულად გადაცემის შემთხვევაში, იგი გააჩირავებდა საცხოვრებელ ფართს და მოგებას მიიღებდა. სსკ-ის 411-ე მუხლის თანახმად, „ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისთვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო“.** ამდენად, კანონმდებელი დაზარალებულს (კრედიტორს) უფლებას აძლევს, ზიანის ანაზღაურება მოითხოვოს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისათვის, არამედ იმ ანაცდენი სარგებლისათვის, რომელსაც დაზარალებული მიიღებდა სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების შედეგად. მთავარი წინაპირობა მოცემული მუხლის გამოყენებისათვის არის სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა, რასაც შედეგად მოჰყვა ზიანის დადგომა. საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ზოგადი პრინციპის თანახმად, განსახილველი კატეგორიის დაკავშირება მოსარჩელეს ეკისრება როგორც ფაქტების მითითების, ასევე მათი დამტკიცების ტვირთი. შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელეს უნდა მიეთითებინა და დაემტკიცებინა, რომ მოპასუხის ქმედება იყო არამართლზომიერი, ამ ქმედებამ გამოიწვია ზიანი, მოპასუხის ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის არსებობს მიზეზობრივი კავშირი, ასევე ის, თუ რას შეადგენს ზიანის ოდენობა. ამასთან, ვინაიდან მოსარჩელე ითხოვს ზიანის ანაზღაურებას მიუღებელი შემოსავლის სახით, მოსარჩელეს იმგვარი მტკიცებულებები უნდა წარედგინა, რომელიც შექმნიდა ობიექტურ სურათს ასეთი შემოსავლების მიღებასთან დაკავშირებით. საგულისხმოა, ასევე, თავად „მიუღებელი შემოსავლის“ განმარტება. სასამართლო პრაქტიკაში დამკვიდრებული მოსაზრების თანახმად, ეს არის სარგებელი, რომელიც შეიძლება დამდგარიყო სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების შედეგად. ესაა ანაცდური მოგება, რომლის ანაზღაურებაც მოსარჩელის განსაკუთრებულ კომერციულ ინტერესში შედის, ვინაიდან კომერციულ ბრუნვაში მისი ინტერესი შემოსავლის მიღებისკენაა მიმართული, თუმცა თავად მოგება არ გულისხმობს ერთობლივ შემოსავალს, ყოველგვარი ხარჯების გამოქვითვების გარეშე, რომელსაც დაზარალებული ობიექტურად მიიღებდა სამოქალაქო ბრუნვის ნორმალური განვითარების შედეგად.

13. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ უძრავი ნივთის გააჩირავება უძრავი ქონებით შემოსავლის მიღების ყველაზე ფართოდ დამკვიდრებულ და აპრობირებულ ფორმას წარმოადგენს. ამდენად, სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით პირველი ინსტანციის სასამართლომ, საქმეში წარდგენილი ექსპერტიზის ბიუროს დასკვნის საფუძველზე, მართებულად დაასკვნა, რომ მოვალის (თავდაპირველი მოსარჩელის) ვალდებულების (უძრავი ქონების გამოთავისუფლებულ მდგომარეობაში გადაცემა მოპასუხისათვის) სრულად და ჯეროვნად შეუსრულებლობამ მოპასუხეს (შეგებებული სარჩელის ავტორს, კრედიტორს) ზიანი მიაყენა და მან, 2014 წლის 1 აგვისტოდან 2016 წლის 4 აგვისტომდე პერიოდისათვის თვეში 1500 ლარის ოდენობით დაზოგა თანხა, რაც ჯამში 36 000 ლარს შეადგენს.

14. ზემოხსენებული მოტივაციით ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა თავდაპირველი მოსარჩელის სააპელაციო საჩივარი.

15. საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპი

15.1. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს მოსარჩელემ და მოპასუხემ;

15.2. მოსარჩელემ მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ შეცვლა შეგებებული მოსარჩელის სასარგებლოდ დაკმაყოფილებულ ნაწილში და შეგებებული სარჩელის უარყოფა, ხოლო შეგებებული სარჩელის ავტორმა (მოპასუხემ) მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლა თავდაპირველი სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილების ნაწილში, შესაბამისად, მოვალის სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

15.3. საკასაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის განჩინებით მოსარჩელისა (პირველი კასატორი) და მოპასუხის (მეორე კასატორი) საკასაციო საჩივრები დასაშვებად იქნა ცნობილი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდგომი: სსსკ) 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტის საფუძველზე და მიღებულ იქნა არსებითად განსახილველად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მტკიცებულებათა გაანალიზების, მხარეთა ახსნა-განმარტებების შემოწმების, მოსარჩელისა და მოპასუხის საკასაციო საჩივრების სამართლებრივი დასაბუთებულობის არსებითად განხილვის შედეგად მივიდა

დასაქვანდები, რომ საკასაციო განაცხადები დაუსაბუთებელია და ისინი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგი არგუმენტაციით:

16. სსსკ-ის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლო გადაწყვეტილებებსა და სხდომის ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები; ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). საკასაციო სასამართლოს შეფასებით კასატორებს ასეთი დასაბუთებული საკასაციო შედავება არ აქვთ წარმოდგენილი.

17. საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობასა და დასკვნებს როგორც ძირითადი სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილების, ისე-შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში, რაც პირველი და მეორე კასატორების საკასაციო პრეტენზიების არსებითად განხილვის ეტაპზე, საკასაციო საჩივრების უარყოფისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების საფუძველია.

18. საკასაციო სასამართლო სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებების ფარგლებში არსებითად განიხილავს და ამოწმებს საკასაციო საჩივრებში ასახული პრეტენზიების დასაბუთებულობას (სსსკ-ის 407-ე მუხლი), ამასთან, მიაჩნია, რომ არ ვლინდება სააპელაციო სასამართლოსათვის საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი (სსსკ-ის 412-ე მუხლი).

19. მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელის მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი და, აქედან გამომდინარე, მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთი სავსებით მართებულად არის განსაზღვრული. **სასამართლოსათვის ამოსავალია ის კონკრეტული ფაქტები და გარემოებები, რომლებზედაც მოსარჩელი ამყარებს თავის მოთხოვნას. სწორედ მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტები და გარემოებები განსაზღვრავენ მისი მოთხოვნის შინაარსს.** საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ მოსარჩელის მოთხოვნის შინაარსის განმსაზღვრელია სარჩელში მითითებული ფაქტები და გარემოებები. სარჩელის ინდივიდუალიზაცია სარჩელის ელემენტების მეშვეობითაა შესაძლებელი. სსსკ-ის მე-3, მე-4, 83-ე და 178-ე მუხლების ანალიზით შესაძლებელია, დავასკვნათ, რომ სარჩელი შედგება ორი ელემენტისგან: სარჩელის საგნისა და სარჩელის საფუძვლისგან. სარჩელის საგანია მოსარჩელის მოთხოვნა მოპასუხისადმი (სსსკ-ის 178.1 მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტი), ხოლო სარჩელის საფუძველი – კონკრეტული ფაქტები და გარემოებები, რომლებზედაც მოსარჩელი ამყარებს თავის მოთხოვნას (სსსკ-ის 178.1 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტი). მოსარჩელის სტადიის შემდეგ, სასამართლომ უნდა შეამოწმოს მოპასუხის სტადია, რაც მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების პასუხად შესაგებელში შედავებული გარემოებების კვალიფიციურობაზეა დამოკიდებული. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 2 მარტის დიდი პალატის გადაწყვეტილებაში (საქმეზე N ას-664-635-2016; პუნქტი 201) მითითებულია:

„2007 წლის 28 დეკემბერს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების მიხედვით, მოპასუხის მიერ პასუხის (შესაგებლის) წარდგენა სავალდებულო ხასიათს ატარებს (საქართველოს 28.12.2007წ.-ის კანონი N5669-სსმ), რაც იმაში გამოიხატება, რომ აღნიშნული საპროცესო ვალდებულების შეუსრულებლობა მხარისათვის უარყოფით საპროცესოსამართლებრივ შედეგებს იწვევს. კერძოდ, სარჩელში მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები ითვლება შეუდავებლად და, შესაბამისად, დამტკიცებულად. სსსკ-ის 201-ე მუხლის მე-7 ნაწილით გათვალისწინებული შესაგებლის წარუდგენლობის ფაქტი თავისთავად განსაზღვრავს მტკიცების საგანს, რადგანაც მოსარჩელი თავისუფლდება სარჩელში მითითებული ფაქტების მტკიცებისაგან. აღნიშნული გარემოება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანის წინაპირობაა. საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილია მოპასუხის მიერ კონკრეტული შესაგებლის წარდგენის ვალდებულება. კერძოდ, სსსკ-ის 201-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შინაარსიდან გამომდინარე, დაინიშნა, რომ მოპასუხე უნდა შეედავოს მოსარჩელის გამართულ, დასაბუთებულ მოთხოვნას ანუ დავის გადაწყვეტისათვის სამართლებრივად მნიშვნელოვან ფაქტობრივ გარემოებებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტები (და არა მისი სამართლებრივი შეხედულებები) დამტკიცებულად ითვლება“.

20. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში უთითებს, რომ ყოველი კონკრეტული სამოქალაქო საქმის გადაწყვეტა სასამართლოში, დაკავშირებულია გარკვეული ფაქტების დადგენასთან. ფაქტების დადგენის აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ სასამართლო იხილავს და წყვეტს მხარეთა შორის წარმოშობილ დავებს, რომლებიც სამართლით რეგულირებული ურთიერთობებიდან წარმოიშობიან. სამართლებრივი ურთიერთობა კი, როგორც ეს ცნობილია, შეიძლება აღმოცენდეს, განვითარდეს ან შეწყდეს მხოლოდ იურიდიული ფაქტების საფუძველზე. **სწორედ მტკიცების ტვირთსა და მის სწორ განაწილებაზეა დამოკიდებული დასაბუთებული და კანონიერი გადაწყვეტილების მიღება.**

21. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვეციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული სამართლიანი სასამართლოს უფლების რეალიზება უმეტესწილად დამოკიდებულია და გულისხმობს სასამართლოს მიერ დასაბუთებული, მტკიცებულებათა ურთიერთშეჯერებისა და გაანალიზების საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილების მიღებას. მტკიცებულების ტვირთის განაწილება იურიდიული

სამოქალაქო სამართალწარმოებაში, სადაც მხარეთა ნების ავტონომიას გადაწყვეტილებების მნიშვნელობა ენიჭება. შესაძლებელია მხარის მოთხოვნა საფუძვლიანი იყოს, მაგრამ შეუძლებელია მხარემ მიიღოს თავისი სასარგებლო გადაწყვეტილება, თუ ვერ დაამტკიცებს თავის სასარგებლო გარემოებებს საპროცესო სამართლით დადგენილი წესით. ამიტომაც, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს მტკიცების ტვირთის მართებული გადანაწილება მოდავე მხარეებს შორის.

22. სსსკ-ის მე-3 მუხლის მიხედვით, მხარეები იწყებენ საქმის წარმოებას სასამართლოში, ამ კოდექსში ჩამოყალიბებული წესების შესაბამისად, სარჩელის ან განცხადების შეტანის გზით. ისინი განსაზღვრავენ დავის საგანს და თვითონვე იღებენ გადაწყვეტილებას სარჩელის (განცხადების) შეტანის შესახებ. მხარეებს შეუძლიათ საქმის წარმოება მორიგებით დაამთავრონ. მოსარჩელეს შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, ხოლო მოპასუხეს – ცნოს სარჩელი. ამავე კოდექსის მე-4 მუხლის მიხედვით სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული შესაგებლები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, თუ რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები.

23. მტკიცების ტვირთს აწესრიგებს სსსკ-ის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომლის მიხედვითაც თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. მოსარჩელემ უნდა ამტკიცოს ის გარემოებები, რომლებზედაც დაფუძნებულია სასარჩელო მოთხოვნა, ხოლო მოპასუხემ გარემოებები, რომლებსაც მისი შესაგებელი ემყარება. მტკიცების ტვირთი არის სამოქალაქო სამართალწარმოებაში საქმის სწორედ გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტების დამტკიცების მოვალეობის დაკისრება მხარეებზე, რომლის შესრულება უზრუნველყოფილია მატერიალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით არახელსაყრელი გადაწყვეტილების გამოტანით იმ მხარის მიმართ, რომელმაც ეს მოვალეობა სათანადოდ არ (ვერ) შეასრულა. მხარეთა მტკიცებითი საქმიანობის საბოლოო მიზანი – ესაა სასამართლოს დარწმუნება საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობაში. სასამართლოს დაურწმუნებლობა კი, მხარისათვის არახელსაყრელ შედეგს იწვევს. მტკიცების ტვირთი დამოკიდებულია არა მხარის როლზე პროცესში, არამედ მოთხოვნის საფუძველზე. ის ვინც ითხოვს ვალდებულების შესრულებას, უნდა დაამტკიცოს მოთხოვნის საფუძვლის არსებობა არა მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი ითხოვს თავისი მოთხოვნის შესრულებას, ან აღიარებას, არამედ მაშინაც, როდესაც იგი ითხოვს იცავს მოწინააღმდეგე მხარის ნეგატიური აღიარებითი სარჩელისაგან (მოთხოვნისაგან). მტკიცების ტვირთისაგან უნდა გაიმიჯნოს ფაქტების მითითების ტვირთი, როგორც მხარის ფაქტობრივი მოვალეობა. მხარეები სსსკ-ის მე-4 მუხლის თანახმად სრულიად თავისუფალი არიან მიუთითონ ნებისმიერ ფაქტზე. ეს მათი უფლებაა, მაგრამ მათ მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასება, ე.ი. იმის დადგენა და გარკვევა, თუ რამდენად ასაბუთებენ ეს ფაქტები იურიდიულად მხარეთა მოთხოვნებს და შესაგებელს – ეს უკვე სასამართლოს პრეროგატივაა. ამასთან, საკმარისი არ არის, რომ მხარემ ზოგადად გამოთქვას მოსაზრება საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებაზე, მაგალითად, განაცხადოს, რომ იგი მთლიანად უარყოფს მეორე მხარის მიერ მოხსენებულ საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს. მხარის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებები კონკრეტულად და დეტალურად უნდა ჩამოყალიბდეს და ეხებოდეს საქმის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოებას. მხარეთა მიერ წარმოდგენილი ახსნა-განმარტებები უნდა იყოს დასაბუთებული და ეხებოდეს იმ გარემოებებს, რომლებსაც უშუალო კავშირი აქვს დავასთან. **მოსარჩელემ, როგორც წესი, უნდა დაამტკიცოს ყველა გარემოება, რომელიც წარმოადგენს მოთხოვნის წარმოშობის საფუძველს, ხოლო მოპასუხემ კი – ყველა გარემოება, რომელიც წარმოადგენს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს** (იხ. ჰაინ ბილინგი, ლადო ჯანტურია, სამოქალაქო საქმეებზე გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდთა, თბ., 2003, გვ.64) – იხ. შეად. სუსგ-ებს N ას-1298-2018; 22.03.2019წ; N ას-1329-2018, 22.02.2019წ; N ას-1610-2019, 07.02.2020წ.

24. განსახილველ შემთხვევაში თავდაპირველი მოსარჩელი (პირველი კასატორი) მოითხოვს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმებას იმ ნაწილში, რომლითაც უცვლელად დარჩა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში და შეგებებული სარჩელის მოპასუხეს (მოვალეს), კრედიტორის სასარგებლოდ, 36 000 ლარის გადახდა დაეკისრა, როგორც მიუღებელი შემოსავალი. პირველი კასატორის ძირითადი პრეტენზია იმას უკავშირდება, რომ მართლმსაჯულების განხორციელების პერიოდში პირისათვის მიუღებელი შემოსავლის (ქირის) დაკისრება იმ დროს, როდესაც არ იყო მიღებული სასამართლოს მიერ საბოლოო გადაწყვეტილება, დაუსაბუთებელია, ამასთან, კასატორის მტკიცებით, საქმის მასალებით არ დასტურდება, რომ შეგებებული სარჩელის ავტორი გააქირავებდა ამ ქონებას და სწორედ მას ეკისრებოდა მტკიცების ტვირთი (იხ. პირველი კასატორის დაზუსტებული საკასაციო საჩივარი - ქ.2, ს.ფ. 95-106). საკასაციო პრეტენზიის გასამყარებლად პირველი კასატორი უთითებს სუსგ -ზე N ას- 459-438-2015, 7.10.2015 და მიაჩნია, რომ შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილება კრედიტორის

უსაფუძვლოდ გამოდის, რომ საპროცესო საკითხები განსაზღვრულია საქართველოს სასამართლო, უპირველეს ყოვლისა, იმაზე მიუთითებს, რომ მხარის მიერ მოხმობილი გადაწყვეტილება ეფუძნება სრულიად განსხვავებული ფაქტობრივ გარემოებებს და განხილული დავა ნასყიდობის წინარე ხელშეკრულების საფუძველზე გადახდილი მშენებარე ფართის ღირებულების 459 000 აშშ დოლარის დაბრუნებას (ასევე სხვა მოთხოვნებს) ეხებოდა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ „მოცემული საქმის მასალებით დგინდება მყიდველს 459,000 აშშ დოლარი გადახდილი აქვს უძრავი ქონების შეძენის მიზნით, შესაბამისად, მის ინტერესს წარმოადგენდა უძრავი ქონების შეძენა და არა ნასყიდობის საფასურის ბანკში ანაზღაურება და ამ გზით, სარჩელოს მიღება. შესაბამისად, მოვალისათვის წინასწარ საკარაუდო ზიანი სახეზე არ გვაქვს, რაც ამ ნაწილში, სარჩელოს დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველია“ (იხ. სუსგ N ას-459-438-205, 7.10.2015წ; პ. 8.14). სასამართლოსათვის ყოველ კონკრეტულ საქმეზე მსჯელობის დროს მნიშვნელოვანია, მხარეთა მიერ მითითებული გარემოებების საფუძველზე, მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლის მოძიებისა და მისადაგების გზით, მტკიცების ტვირთის მართებული გადანაწილება და დასკვნების გამოტანა (იხ. წინამდებარე განჩინების 19-23 პუნქტები).

25. განსახილველ შემთხვევაში დადგენილია, რომ მოვალემ შეუსრულებელი ვალდებულების გამო, რომელიც აღიარებული აქვს ხელწერილით, გამოსყიდვის უფლებით ნასყიდობის ხელშეკრულება გააფორმა კრედიტორთან, საბოლოოდ, ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო და გამოსყიდვის ვადის უშედეგოდ გასვლის შემდეგ, მოვალის კუთვნილი უძრავი ქონება საკუთრებად გადაეცა კრედიტორს ვალის აღიარების ხელწერილში მითითებული ვალდებულების შეწყვეტის სანაცვლოდ (იხ. წინამდებარე განჩინების 3.1-3.3 ქვეპუნქტები), შესაბამისად, კრედიტორი (შეგებებული სარჩელოს ავტორი) ქონების მესაკუთრედ აღიარება საჯარო რეესტრში. ამდენად, კრედიტორს მოვალის ბინის შეძენა კი არ სურდა, არამედ ის გამოსყიდვის ვადის უშედეგოდ გასვლის გამო მიიღო საკუთრებად, რაც იმასაც გულისხმობს, რომ მას საცხოვრებლად არ სურდა ეს ბინა, ხოლო უძრავი ქონების მესაკუთრის მიერ განკარგვის ერთ-ერთი სახეა, მისი გაქირავება და შემოსავლის მიღება, რაც მოცემულ შემთხვევაში სადავო პერიოდში, როდესაც კრედიტორის საკუთრებად ირიცხებოდა უძრავი ქონება ვერ შეძლო ამ უკანასკნელმა, რადგან მოვალე სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე ცხოვრობდა სხვის ბინაში. ამდენად, შეგებებული სარჩელოს მოთხოვნას გააჩნია ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველი, რაც მართებულად დაასკვნა პირველი ინსტანციის სასამართლომ, ამ ნაწილში უიკლოდად დარჩა გადაწყვეტილება საპლაცაციო სამართალწარმოების ეტაპზე და საკასაციო სასამართლოსაც მიაჩნია, რომ არსებითად სწორი და დასაბუთებულია სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა და დასკვნები შეგებებული მოსარჩელის სასარგებლოდ დაკმაყოფილებული სარჩელოს უცვლილად დატოვების ნაწილში.

26. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტავს: ზიანი არის კანონით გათვალისწინებული ანაზღაურებადი სხვაობა „უნდა-ყოფილიყო“ და „არის მდგომარეობას“ შორის (სხვაობის ჰიპოთეზა). სსკ-ის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა აღადგინოს პირვანდელი მდგომარეობა, ანუ მდგომარეობა რომელიც იარსებებდა, რომ არა ვალდებულების დარღვევა (Total reparation-ის პრინციპი). ამასთანავე მნიშვნელობა არა აქვს, თუ რამდენად მაღალია მოვალის ბრალეულობის (განზრახვა თუ გაუფრთხილებლობა) ხარისხი ზიანის დადგენაში. თუმცა ეს წესი იზღუდება, თუ კრედიტორი თანაბრალეულია. სსკ-ის 411-ე მუხლი კიდევ უფრო აკონკრეტებს 408-ე მუხლში მოცემულ ზიანის სრულად ანაზღაურების პრინციპს. სრული ანაზღაურება ეხება არა საერთოდ ზიანს, რომელიც შეიძლება ვინმემ განიცადოს, არამედ იმ ზიანს, რომელიც სამოქალაქო პასუხისმგებლობის საერთო საფუძვლებიდან გამომდინარე ანაზღაურებადია. ანაზღაურებას ექვემდებარება ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო საკარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს. როდესაც ხელშეკრულების მხარე კისრულობს ვალდებულებას, მას მხედველობაში აქვს მხოლოდ იმ რისკის აღება, რომელიც კანონზომიერად არის დაკავშირებული ხელშეკრულების შესრულებასთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მისგან შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ იმ ზიანის ანაზღაურება, რომელიც ხელშეკრულების დარღვევის ნორმალურ შედეგად აღიქმება. სსკ-ის 412-ე მუხლი მოვალეს ათავისუფლებს ისეთი რისკებისაგან, რაც მიუღებელია ქონებრივი პასუხისმგებლობის ჩვეულებრივი პრინციპებისათვის. მოსარჩელემ უნდა დაამტკიცოს, რომ მის მიერ განცდილი ზიანი არის ხელშეკრულების დარღვევის ჩვეულებრივი და ნორმალური შედეგი. ზიანის საკარაუდობა დგინდება გონივრულობის თვალსაზრისით და არ განისაზღვრება კონკრეტული ხელშეკრულების დამრღვევის სუბიექტური შესაძლებლობებით. მოვალემ ზიანი ყოველთვის უნდა აანაზღაუროს, მაგრამ ხელშეკრულებით ნაკისრი რისკის ფარგლებში (იხ. სუსგ N ას-630-593-2012, 11.06.2012 წ.) ანალოგიურ დათქმებს შეიცავს ევროპული სახელშეკრულებო სამართლის პრინციპების 8:101-ე (2) და უნიდრუას სახელშეკრულებო პრინციპების 7.1.7-ე (1) მუხლები. მიუღებელი შემოსავალი, ანუ ანაცდური მოგება (lucrum cessans). სსკ-ის 411-ე მუხლის მიხედვით, მიუღებლად მიიჩნევა შემოსავალი, რომელიც კრედიტორს არ მიუღია და რომელსაც იგი მიიღებდა მოვალეს რომ ვალდებულია ჯეროვნად შესრულებინა. მიუღებელი შემოსავალი საკარაუდო შემოსავალია. ყურადღება უნდა

თავისი ბუნებით იმას, რამდენად მოსალოდნელი იყო მისი მიუღებელი მიმოსავალი თავისი ბუნებით გაულისხმობს „წმინდა ეკონომიკური დანაკარგს“ (pure economic loss), რომელიც ხელშეკრულების მხარემ განიცადა და რომელსაც ადგილი არ ექნებოდა, ხელშეკრულება რომ ჯეროვნად შესრულებულიყო. იმისათვის, რომ შემოსავალი მიუღებლად ჩაითვალოს, მას პირდაპირი და უშუალო კავშირი უნდა ჰქონდეს მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევასთან. პირდაპირ კავშირში იგულისხმება მოვალენების, მოქმედებისა და დამდგარი შედეგის ის ლოგიკური ზმა, რომელიც არ ტოვებს შემოსავლის მიღების რეალურ შესაძლებლობასთან დაკავშირებული ეჭვის საფუძველს. მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების საკითხის გადაწყვეტისას, ზიანის ანაზღაურება უნდა განისაზღვროს მხოლოდ ობიექტური კრიტერიუმებით ისე, რომ ამას არ მოჰყვეს დაზარალებულის უსაფუძვლო გამდიდრება (იხ. სუსგ-ები: *Nss-307-291-2011, 24.10.2011წ; N ან-6 459-438-2015, 07.10.2015წ; N ან-180-2020. 08.04.2021წ; N ან-475-2019, 15.04.2021წ; ან-91-2021, 22.04.2021წ; N ან-243-2021, 04.06.2021წ*).

27. პირველი კასატორის პრეტენზია არ უნდა დაკმაყოფილდეს, რადგან საქმეზე დადგენილია, რომ 2014 წლის 1 აგვისტოდან 2016 წლის 4 აგვისტომდე მოსარჩელი (მოვალე) უკანონოდ ფლობდა იმავე პერიოდისათვის მოპასუხის საკუთრებაში რიცხულ ქონებას. ამასთან, სამართალწარმოების მიმდინარეობა თავისთავად არ წარმოადგენს პუბლიცირებულ უფლებათა (საჯარო) რეესტრში მესაკუთრის უფლებაზე ჩანაწერის გაუქმების საფუძველს. კასატორის პრეტენზიის პასუხად საკასაციო სასამართლო იმასაც განმარტავს, რომ იმ დაშვებითაც, რომ დადგენილ ვადაში გამოესყიდა გამყიდველს (ამ დავის მოვალეს) ნასყიდობის საგანი მყიდველისაგან (კრედიტორისაგან), ამ უკანასკნელს მაინც ჰქონდა უფლება, რომ გამოსყიდვამდე პერიოდში, ანუ გამყიდველის მიერ ამ უფლების რეალიზაციამდე, ნასყიდობის საგნის გამოყენებით მიღებული სარგებელი მიეღო, რადგან „გამოსყიდვის ხელშეკრულების ფარგლებში მყიდველს ნასყიდობის ხელშეკრულებასა და გამოსყიდვის უფლებას შორის პერიოდში ეკუთვნის მიღებული სარგებელი“ (იხ. სოფიო ჩაჩავა, სამოქალაქო კოდექსის ონლაინ კომენტარი- www.gccc.ge, მუხლი 509, კელი 3). მოცემულ საქმეზე კი კრედიტორმა მისი საკუთრებით არამართლზომიერად სარგებლობის პერიოდისათვის იმ თანხის გადახდა მოითხოვა, რასაც გაქირავების შემთხვევაში მიიღებდა.

28. მეორე კასატორის (შეგებებული მოსარჩელის) საკასაციო პრეტენზია იმაში მდგომარეობს, რომ უსაფუძვლოა თავდაპირველი მოსარჩელის მოთხოვნის დაკმაყოფილება, რადგან სასამართლომ დაარღვია მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპები. სამოქალაქო დავის საგანს წარმოადგენდა 2014 წლის 21 ივნისის ხელშეკრულების მე-5 პუნქტი (იხ. წინამდებარე განხილვის 3.2 ქვეპუნქტი), რომელიც სსკ-ის 52-ე მუხლის საფუძველზე უნდა განიმარტოს, ეს უმნიშვნელოვანესია დავის გადასაწყვეტად; ხელშეკრულების მხარეები ფიზიკური პირები არიან, ეს არ არის ე.წ. სამომხმარებლო ხელშეკრულება, შესაბამისად. არც ერთი მხარე არ არის დომინანტი მეორესთან მიმართებით და მე-5 პუნქტში სწორედ ნების ავტონომიის პრინციპიდან გამომდინარე გაითვალისწინებს ხელშეკრულებმა მხარეებმა ის პირობები, რაც სააპელაციო სასამართლომ უკანონოდ მიიჩნია. კასატორი უთითებს სსკ-ის 319-ე მუხლზე და განმარტავს, რომ მხარეთა შორის შეთანხმებული პირობა, რაც მე-5 პუნქტში აისახა, არ უკავშირდება სსკ-ის 976-ე მუხლით განსაზღვრულ წინაპირობებს და მისი გამოყენება მოცემულ საქმეზე არარელევანტურია; კასატორი უთითებს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც მოვალის (თავდაპირველი მოსარჩელის) მიერ კრედიტორისათვის (მოპასუხის, იმავდროულად შეგებებული სარჩელის ავტორისათვის) გადახდილი 2000 აშშ დოლარის დაკისრების თაობაზე, ამ ნაწილში არც ერთ მხარეს არ გაუსაჩივრებია, რის გამოც, ამ ნაწილში პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის მე-2 პუნქტი კანონიერ ძალაში შევიდა. მოვალემ მხოლოდ 35 000 აშშ დოლარის ნაწილში გაასაჩივრა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება, ხოლო მოპასუხის შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში მას არ მოუთხოვია სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერების შემოწმება და გადაწყვეტილების გამოტანა, რაც იმას ნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლო გაცდა საჩივრის მოთხოვნას, გააუქმა პირველი ინსტანციის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება, რითაც დაარღვია სსკ-ის 377-ე და 384-ე მუხლები (იხ. მეორე კასატორის დაზუსტებული საკასაციო საჩივარი- ტ.2, ს.გ. 123-143).

29. საკასაციო სასამართლო არსებითი განხილვის შედეგად არ იზიარებს მეორე კასატორის საკასაციო საჩივრის საფუძველებს და მიაჩნია, რომ საკასაციო პრეტენზია არ უნდა დაკმაყოფილდეს. საკასაციო სასამართლო, უპირველეს ყოვლისა, მიუთითებს მოვალის სააპელაციო საჩივარზე (იხ. ტ.1, ს.გ. 321-336), რომელშიც მკაფიოდ და არაორაზროვნად არის ჩამოყალიბებული სააპელაციო მოთხოვნა „ გაუქმდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილება შ.წ-ის სარჩელის დაუკმაყოფილებელ ნაწილში და დაკმაყოფილდეს შ.წ-ის სარჩელი სრულად, ხოლო რ.ს-მის შეგებებულ სარჩელს უარი ეთქვას დაკმაყოფილებაზე“, გარდა სააპელაციო მოთხოვნისა სააპელაციო საჩივარში ვრცლად არის განვითარებული მსჯელობა მოპასუხისაგან 37 000 აშშ დოლარის, როგორც კრედიტორის მიერ სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე გადახდილი თანხის, დაბრუნების თაობაზე. ამდენად, სააპელაციო სასამართლოს საქმი განხილული აქვს აპელანტის მოთხოვნის საფუძველზე და გასაჩივრებულ ფარგლებში, სასამართლოს არ

დაურღვევია გადაწყვეტილებების შემოწმების და შეცვლის ფარგლებსაღიშის საპროცესო კანონმდებლობით განსაზღვრული ნორმები და მეორე კასატორის მოთხოვნა უსაფუძვლოა.

30. მეორე კასატორის პრეტენზია უკავშირდება მისთვის დაკისრებული თანხის გადახდას კონდიციური ნორმების საფუძველზე, რაც მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების მე-5 პუნქტის შინაარსის შეფასებას მოითხოვს მხარეთა მიერ გამოვლენილი თავისუფალი და ავტონომიური ნების ფარგლებში. საქმეზე დადგენილი გარემოებების მიხედვით მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის დაიდო ნასყიდობის ხელშეკრულება გამოსყიდვის უფლებით, რაც სსკ-ის 509-515-ე მუხლებით წესრიგდება. სსკ-ის 509-ე მუხლზე მითითებით, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ „თუ გამყიდველს ნასყიდობის ხელშეკრულებით აქვს გამოსყიდვის უფლება, ამ უფლების განხორციელება დამოკიდებულია გამყიდველის ნებაზე. დასახელებული ნორმიდან გამომდინარეობს გამყიდველის უფლებამოსილება, საკუთარი შეხედულებით განკარგოს გამოსყიდვის უფლების გამოყენების საკითხი. გამოსყიდვის უფლების რეალიზაცია ცალმხრივი ნების გამოვლენას წარმოადგენს და მისი ნამდვილობა უკავშირდება როგორც ნების სწორ ფორმირებას, ისე გამოხატვის პროცესის სათანადოდ დასრულებას. ამასთანავე, გამოსყიდვის უფლების ბუნებიდან გამომდინარე, იგი წარმოადგენს რა მიღებასაგალდებულო ნებას, ასეთი ნების ნამდვილობის კიდევ ერთ უმთავრეს ელემენტს წარმოადგენს ნების ადრესატთან მისვლა, რამდენადაც, გამოსყიდვის უფლება, სამოქალაქო კოდექსის 514-ე მუხლით შეიძლება მხოლოდ დროის გარკვეული პერიოდით იყოს შეზღუდული, ხოლო ამავე კოდექსის 51-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვალოს იმ მომენტიდან, როცა იგი მეორე მხარეს მიუღა“ (სუსგ # ას 167-155-2015, 14.05.2015წ.), შესაბამისად, სსკ-ის 509-ე მუხლით გამყიდველისათვის ნასყიდობის ხელშეკრულებით მინიჭებული გამოსყიდვა არის უფლება და არა ვალდებულება (შეად. სუსგ-ებს: N ას-132-124-2015, 29.04.2015წ.; N ას-871-821-2015, 05.02.2016წ.; N ას-56-54-2016, 15.03.2016წ.; N ას-694-665-2016, 31.03. 2017წ.), ეს კანონმდებლის მკაფიოდ და არაორაზროვნად ჩამოყალიბებული მოწესრიგებაა, რასაც კიდევ ერთხელ ცხადყოფს 513-ე მუხლი, რომლის თანახმად „თუ მყიდველმა გამოსყიდვის უფლების განხორციელებამდე გაასხვისა ნაყიდი ნივთი, ასეთი გასხვისება ბათილია“. ამდენად, ნებაზე დამოკიდებული უფლების განხორციელების ე.წ. „სანქცირება“ ნებისმიერი ფორმით დაუშვებელია, განსახილველ შემთხვევაში, კანონსაწინააღმდეგო და ბათილია მხარეთა შორის ხელმოწერილი ხელშეკრულების მე-5 პუნქტი (იხ. წინამდებარე განჩინების 3.2 ქვეპუნქტი), რომლითაც უკანონოდ განისაზღვრა გამყიდველის ნებაზე დამოკიდებული უფლების გამოუყენებლობის შემთხვევაში თანხის იმ ნაწილის დაუბრუნებლობა, რაც ფაქტობრივად იქნებოდა გადახდილი, რაც გამოსყიდვის უფლების სამართლებრივ ბუნებას ეწინააღმდეგება, რადგან თანხის გადახდა გამოსყიდვის უფლების განხორციელების წინაპირობაა და მხარეები გამოსასყიდი თანხის რამდენიმე ეტაპად გადახდაზე შეთანხმდნენ. დასახელებული პუნქტი გარიგების ბათილი ნაწილია, რომელიც მთელი გარიგების ბათილობაზე არ ახდენს გავლენას (სსკ-ის 509-ე, 510-ე, 514-ე, 515-ე, 50-ე, 51-ე, 54-ე, 62-ე მუხლები) და გადახდილი თანხის სრული ოდენობით უკუქცევის ვალდებულებას წარმოშობს სსკ-ის 976-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის საფუძველზე.

31. საკასაციო სასამართლო არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტავს: „კონდიციური დანაწესების (სსკ-ის 976-ე-991-ე მუხლები) გამოყენების უმთავრესი წინაპირობა მის სუბსიდიურობაში კლინდება, რაც იმას ნიშნავს, რომ უსაფუძვლო გამდიდრების წესები მოთხოვნის დამფუძნებელ ნორმებზე გვევლინება მხოლოდ მაშინ, როდესაც სასამართლო მოვლენათა დინამიკის გათვალისწინებით დაასკვნის, რომ გამორიცხულია სხვა უფრო სპეციალური ნორმის გამოყენება (მაგ: პოსტორული ან ვინდიკაციური სარჩელები (სანივთო სამართალი), სარჩელი ვალდებულების შესრულების შესახებ (როგორც პირველადი, ისე – მეორადი მოთხოვნები) და სხვა) - (იხ. სუსგ-ები N ას-774-723-2017, 11.10.2017 წ.; N ას-794-794-2018, 11.09.2018წ.; N ას-1021-2019, 20.12.2019წ.). კონდიციური ვალდებულების წარმოშობისათვის უნდა გამოიკვეთოს ერთი პირის გამდიდრება მეორის ხარჯზე და ასეთი გამდიდრება სამართლებრივ საფუძველს უნდა იყოს მოკლებული, რომელიც ან თავიდანვე არ არსებობდა, ან შემდგომში მოიშალა. ამასთან, მნიშვნელობა არა აქვს იმ გარემოებას, თუ რისი შედეგია უსაფუძვლო გამდიდრების ფაქტი - თავად დაზარალებულის მოქმედების, გამდიდრებულის მოქმედების თუ მესამე პირთა მოქმედების შედეგად მათი ნების საწინააღმდეგოდ, ასევე, არ აქვს მნიშვნელობა ამ სამართალურთიერთობაში მონაწილე სუბიექტთა ბრალეულობას, კეთილსინდისიერებასა და მათ მიერ განხორციელებული მოქმედებების მართლზომიერებასა თუ მართლწინააღმდეგობას. კონდიციური ვალდებულების არსებობის სამართლებრივი საფუძველით, სარჩელის დასაკმაყოფილებლად მნიშვნელოვანია, დადგინდეს მხოლოდ ობიექტური შედეგი, რაც გულისხმობს ერთი პირის მიერ მეორე პირის ხარჯზე რაიმე სამართლებრივი სიკეთის შეძენას (დაზოგვას) შესაბამისი სამართლებრივი საფუძვლის არსებობის გარეშე, ასევე, აუცილებელია გამდიდრება სხვის ხარჯზე, რის შედეგადაც, ერთი პირის ქონება მეორე პირის ქონების შესაბამისი შემცირების ხარჯზე იზრდება (იხ., მ. ახალაძე „უსაფუძვლო გამდიდრება“/2005-2018წ.-ის პირველი ნახევარი/, თბილისი, 2018; გვ: 16-17).

32. საკასაციო სასამართლოს შეფასებით უსაფუძვლო გამდიდრების ინსტიტუტის ნორმები აღჭურვილია დაცვითი ფუნქციით, რაც უზრუნველყოფს არაუფლებამოსილი სუბიექტისაგან უსაფუძვლოდ მიღებული ქონების ამოღებას და მისი უფლებამოსილი პირისათვის გადაცემას. შედეგობრივი თვალსაზრისით, სამართლისათვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს, თუ რა საშუალებით გამდიდრდა პირი - მიიღო თუ დაზოგა ქონება. ამ შემთხვევაში გადაწყვეტი ფაქტია ის, რომ ვითომ კრედიტორის ქონებრივ

სფეროში აღმოჩნდა ქონება, რომელსაც იქ არსებობის სამართლებრივი საფუძველი არ გააჩნია და, აქედან გამომდინარე, ექვემდებარება უფლებამოსილი პირისათვის დაბრუნებას. განსახილველ შემთხვევაში, მეორე კასატორის, როგორც ბინის მყიდველის ქონებრივ სფეროში აღმოჩნდა იმ თანხის ნაწილი, რომელიც უძრავი ქონების, გამოსყიდვის უფლებით, ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე დაიდო მყიდველსა და გამყიდველს შორის, რადგან ამ უკანასკნელმა ვერ შეძლო გამოსყიდვის თანხის სრულად გადახდა მყიდველისათვის, ხოლო მყიდველის ქონებრივ სფეროში დარჩა არა მხოლოდ გამოუსყიდველი უძრავი ქონება, რომელიც საკუთრებად დაირეგისტრირა, არამედ გამოსასყიდად გადახდილი თანხის ნაწილიც, რომელიც ხელშეკრულების მე-5 პუნქტის, როგორც ბათილი ნაწილის, მიხედვით, არ შეიძლება მყიდველის ქონებრივ სფეროში დარჩეს, რადგან სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე მის გამდიდრებას იწვევს (მყიდველმა მიიღო როგორც ქონება, ისე ქონების გამოსასყიდი ფულადი თანხის ნაწილი), რაც უნდა დაუბრუნდეს გამყიდველს.

უსაფუძვლო გამდიდრების მიზანი არის სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე შეძენილი ქონების (რომელშიც უნდა ვიგულისხმეთ უფლების ან გარკვეული შეღავათის, უპირატესობის) ამოღება, რითაც უნდა უზრუნველყოფილ იქნეს სამართლიანობის აღდგენა, ანუ იმ მდგომარეობის აღდგენა, რომელიც იარსებებდა არაუფლებამოსილი პირის მიერ დაზარალებულის ხარჯზე გარკვეული შეღავათის, უფლების, უპირატესობის მიღებამდე. შესაბამისად, შეცილების განხორციელების მომენტიდან, მოსარჩელის მიერ ნების გამოვლინა ითვლება ბათილად, რაც გულისხმობს იმ სამართლებრივი შედეგის გაუქმებას, რაც ამ გარიგებას მოჰყვა (შეად. სუსგ-ებს : N ას-251-2021, 11.06.2021წ; N ას- 1392-2020, 03.06.2021წ; N ას- 173-2021, 31.05.2021წ; N ას-1766-2019, 19.05.2021წ; N ას- 64-2019, 05.03.2021წ.).

33. განსახილველ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლოს შეფასებით საკასაციო საჩივრებში წარმოდგენილი არც ერთი არგუმენტი არ განაპირობებს მხარეთათვის სასარგებლო სამართლებრივი შედეგის დადგომას, რაც იმას ნიშნავს, რომ არსებითი განხილვის შედეგადაც კი არ გამოვლინდა საკასაციო საჩივრების დაკმაყოფილების წინაპირობა, რაც საკასაციო განაცხადების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმისა და სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინების უცვლელად დატოვების საფუძველია.

34. სსსკ-ის 55.2-ე მუხლის თანახმად საკასაციო საჩივრების უარყოფის გამო კასატორების მიერ გადახდილი ბაჟი სახელმწიფო ბიუჯეტში დარჩება.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა :

1. შ.ჭ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. რ.ს-მის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
3. უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება;
4. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

ე. გასიტაშვილი

მოსამართლეები:

ზ. ძლიერიშვილი

ბ. ალავეძე

